

ÄMNE: Socialt arbete, C-kurs

HANDLEDARE: *Mona Livholts*

SAMMANFATTNING: Arbetet är skrivet i artikelform och handlar om hur fyra intervjupersoner med olika anknytning till socialt arbete på socialtjänsten upplever medias framställning av socialarbetarna på socialtjänsten utifrån ett granskningsprogram, *Insider*, på TV3. Syftet var att ta reda på hur en stereotypisk socialarbetare reproduceras via media, hur bilden av socialarbetare via media ser ut i tidigare forskning, men framförallt att ta reda på och undersöka hur dessa fyra intervjupersoners bild av socialarbetare ser ut och hur den påverkades av medias framställning. Författarna kom, bland annat, fram till att media påverkar intervjupersonerna även fast dessa är medvetna om medias eventuella vridning av ämnet.

NYCKELORD: Media, Socialt arbete, Socialtjänsten, Socialarbetare, Samhällsgranskande reportage

TITEL: ” De är nitiska paragrafryttare eller flummiga”
- en studie om hur de samhällsgranskade programmens bild av socialarbetare påverkar TV-tittare.

FÖRFATTARE: Malin Andersson
Lina Bostedt

DATUM: Januari 2009

Förord

Författarna vill tacka "Gun", "Eva", "Håkan" och "Inga" som tagit sig tid att medverka i studien. Utan er hade studien aldrig varit möjlig! Vill även tacka handledare Mona Livholts som bidragit med bra handledning och tydliga, konkreta och tänkvärda råd under arbetets gång.

/Malin och Lina

Östersund januari 2009

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD

1 INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
1.3.1 Avgränsning	2
1.4 FÖRKLARINGAR AV BEGREPP	2
2 MATERIAL OCH METOD	3
2.1 VAL AV METOD	3
2.2 URVAL OCH INTERVJU	3
2.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	4
2.4 METODPROBLEM	5
2.5 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	6
2.6 FÖRFÖRSTÅELSE	6
3 TIDIGARE FORSKNING	7
3.1 MEDIERNAS VARDAGSRUM	7
3.2 MEDIERNA – EN MAKT VID SIDAN AV DEN POLITISKA MAKTEN	7
3.3 RELATIONEN MELLAN MEDIA OCH SAMHÄLLSVETENSKAP	8
3.4 SOCIALARBETARE I MEDIA – ÄR BILDEN BARA NEGATIV?	9
<i>Tabell 1: Pressens värdering av socialt arbete i artiklar om utsatta barn och unga</i>	9
3.4.1 Bilden av socialarbetaren i nyheter	10
3.4.2 Bilden av socialarbetaren på film	11
3.5 SOCIALARBETARES ANSVAR	12
4 ANALYS	13
<i>Tabell 2: Medievanor hos intervjupersonerna</i>	13
4.1 EN TYPISK SOCIALARBETARE	13
4.2 MEDIAS BILD AV SOCIALARBETAREN	15
4.3 REPORTAGETS KONSEKVENSER PÅ INTERVJUPERSONERNAS BILD	16
5 DISKUSSION	19
6 REFERENSER	21
6.1 TRYCKTA KÄLLOR	21
6.2 OTRYCKTA KÄLLOR	22
6.2.1 Internet	22
BILAGOR	23
BILAGA 1. PROGRAMINFORMATION	23
BILAGA 2. INTERVJUMANUAL	24
BILAGA 3. BREV TILL INTERVJUPERSONER	25

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Media har en stor inverkan på hur människor uppfattar verkligheten. Det är medierna som bestämmer vilka frågor som fokuseras på och vad det är som ska granskas i samhället (Boëthius, 2001). Samtidigt ger medierna troligen uttryck för de normer som redan existerar i samhället och forskare tror att media har så pass stor inverkan på människor att det även påverkar vad som ska bestämmas över på politisk nivå (Henderson & Franklin, 2007; Blomberg m.fl., 2004)

I olika gransknings och debattprogram har vid ett flertal tillfällen så kallade "socialfall" uppmärksammats. Dessa har ofta handlat om barn som varit i svårt utsatta situationer, t.ex. "Fallet Louise" och "Fallet Bobby". Dessa är fall där socialtjänsten har pekats ut som de som misslyckats eller inte ingripit i tid, vilket är en förekommande bild som redovisats i forskning (Blomberg m.fl., 2004). "Fallet Bobby" gällde en kille som bodde tillsammans med sin mamma och hennes sambo. Han blev under en lång tid grovt misshandlad hemma och till slut dog han till följd utav detta (Fallenius, 2006). "Fallet Louise" handlade om en flicka som levt tillsammans med sin psykiskt sjuke pappa. De hade ingen bostad utan bodde i en bil, Louise var även utsatt för sexuella övergrepp av sin pappa. Kritik riktades här mot socialtjänsten då de fått in anmälningar utan att ingripa ("Våldtogs av sin far", 2007). Att socialtjänsten arbetar under sekretess försvårar insynen i deras arbete, vilket även leder till att arbetet i dessa uppmärksammade fall inte kan redogöras för i någon större utsträckning från deras sida. Media har här en fördel de kan dra nytta av eftersom journalister kan redogöra för mycket med endast några få källor (Boëthius, 2001; Blomberg m.fl. 2004). Hur detta påverkar människors syn på socialtjänsten och dess arbete är något som väckt nyfikenhet och en önskan att ta reda på mer för att beskriva bilden av just socialtjänsten och socialarbetare. Vilken bild av socialtjänsten speglar media via samhällsgranskande program? Påverkar granskningsprogrammen tv-tittarnas syn på socialtjänsten och socialarbetare?

Detta ämne är relevant för det sociala arbetet, dels för att förstå vad människor kan ha för bild av socialtjänsten när de kommer dit för hjälp och stöd. Dels är det bra för socialarbetare att förstå vilken bild de har i media för att på ett bättre vis kunna möta människor med fördomar och de som arbetar som journalister. Det kan också vara relevant för journalister att förstå vad de skapar för sorts bild och hur detta påverkar människor i deras vardagliga liv.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att undersöka hur TV:s granskande program om socialarbetare och socialtjänsten upplevs och tolkas av aktörer med olika anknytning till det sociala arbetet inom socialtjänsten.

1. Hur reproduceras en stereotypisk socialarbetare?
2. Vad får medias bild av socialarbetaren och socialtjänsten för konsekvenser hos intervjupersonerna?
3. Vilken bild av socialarbetare utifrån medias framställning ger tidigare forskning?
4. Vilken anknytning har media till socialt arbete?

1.3.1 Avgränsning

Undersökningen avgränsas till att gälla socialt arbete i Sverige inom socialtjänsten och till det specifika granskningsprogrammet *Insider* som visat på TV3.

1.4 Förklaringar av begrepp

Media: Kanaler för information eller underhållning, tekniska medier och medieorganisationer som förmedlar information eller underhållning till en stor publik, vilken nås i stort sett samtidigt av massmedieinnehållet. Vanligen betraktas dagspress, veckopress, tidskrifter, radio, TV samt satellit- och kabelsystem som massmedier. Även böcker, videogram och fonogram brukar vanligen räknas dit (NE.se).

Granskningsprogram: ordet används i detta arbete som synonym med samhällsprogram. Ett samhällsprogram är ett program i radio eller TV där samhället granskas, oftast i dokumentär form (wikipedia.se).

2 MATERIAL OCH METOD

2.1 Val av metod

I en kvalitativ studie ligger intresset i att studera hur människan uppfattar och tolkar verkligheten, man riktar intresset mot individen. De vanligaste metoderna i en kvalitativ studie består oftast av intervjuer av olika slag (Backman, 2006).

Denna studie är skriven i artikelform och är mest lämpad som kvalitativ då författarna försöker att förstå och skapa sig en uppfattning om vad människor tänker och ger för formuleringar kring den bild som media ger av socialarbetare och socialt arbete. På detta sätt får studien även en hermeneutisk ingång.

I ett hermeneutiskt synsätt försöker forskaren att sätta sig in i den undersökta situation, att se världen utifrån hans eller hennes perspektiv. Forskaren som använder en hermeneutisk metod försöker etablera sammanhang och mening i det människor gör. Stor vikt läggs vid förståelse av texten i sig själv, inte vad författaren egentligen menar. Författaren gör tolkningar av text, symboler och handlingar. Forskaren försöker att svara på frågorna Vad? Var? Hur? och Varför? (Forsberg & Wengström, 2008)

Om man vill ha insikt om hur något har utvecklats över tid, utan att bry sig om hur ofta eller hur vanligt något är passar en kvalitativ intervju in som metod i en studie (Repstad, 1999).

Valet att göra intervjuer kring ämnet gjordes för att författarna vill nå en djupare förståelse för hur media kan skapa olika bilder hos människor och vad människorna ger för uttryck åt dessa bilder och åsikter. För att få en sorts bredd på studien valdes ett antal personer ut efter några olika kriterier som författarna kommit överens om.

Själva analysmetoden består av att intervjuerna har delats upp i olika frågeställningar för att få reda på hur de tänkte om socialarbetare och socialtjänst innan de såg reportaget och hur de tänker efter reportaget. Det är viktigt att kategorisera på detta vis för att få en klarare bild av hur bilden ser ut innan och efter reportaget och om några överraskande moment finns som intervjuerna inte hade räknat med i sin förförståelse eller med meningen med frågorna (ibid.)

2.2 Urval och intervju

Urvalet av intervjupersoner har varit strategiskt både utifrån under vilka kategorier som intervjupersonerna kvalar men också utifrån geografi. Ett strategiskt urval har varit en förutsättning för att studien skulle kunna genomföras. Det är intervjupersonerna själva som har bestämt vart intervjun skulle äga rum, detta för att själva intervjusituationen skulle bli så bra och

avslappnad som möjligt.

Undersökningen gick ut på att fyra intervjupersoner blev intervjuade om deras tankar kring ämnet (se bilaga 2). Efter att de har fått svara på dessa frågor så visades ett Tv-reportage från *Insider* på TV3. Avsnittet som författarna har använt sig av visades i november 2007 och handlade om en familjeterapeut som anställts av socialtjänsten i Katrineholm och vilka metoder hon använt sig av under en behandling av klienten Janet. Familjebehandlaren påstod att hon hade kontakt med Janets döda farmor, varför klienten kontaktade TV3. Vissa möten mellan familjeterapeuten och klienten spelades in i hemlighet (se bilaga 1). Utifrån reportaget så ställdes ytterliga frågor till intervjupersonerna om hur de upplevde det som de har sett. Intervjupersonerna har innan intervjun tagit del av det brev som författarna skrivit (se bilaga 3), där de blivit informerade om att deltagandet bygger på total frivillighet och att deras anonymitet garanteras.

Informanterna blev uttagna utifrån vissa kriterier gällande deras erfarenhet till socialtjänsten och det sociala arbetet som sker där. En intervjuperson skulle ha egen erfarenhet av socialtjänsten som klient, en skulle länge ha arbetet vid myndigheten, en skulle studera vid universitet på socionomprogrammet och en skulle inte ha någon som helst koppling till eller erfarenhet av socialtjänsten. Detta var viktigt för att kunna se om informanterna tolkade granskningsprogrammet olika beroende på deras egna tidigare erfarenheter av socialtjänsten eller avsaknaden av dem.

Författarna använde sig utav en öppen, semistrukturerad intervjumetod och informanterna var fria att ta upp det som de själva känner är viktiga aspekter i ämnet. Målet var att få personerna att reflektera över sin egen bild av socialarbetare och socialt arbete och om vad de tror att andra tycker om socialarbetare och socialt arbete efter att de tagit del av vad media har att säga i ämnet. Intervjuerna spelades in på en diktafon och transkriberades sedan. Efter det att intervjuerna blivit transkriberade så har ljudupptagningen från intervjun blivit förstörd, något som intervjupersonerna har blivit informerade om.

2.3 Tillvägagångssätt

Arbetet började med att författarna gjorde upp en så kallad mindmap för att få fram vad de ville undersöka. Genom mindmapen kunde urvalsgrupperna, syfte, frågeställningarna och metoden ringas in. Parallellt med att intervjumanual skrivits och kontakt med intervjupersonerna tagits så har litteratur lästs och sammanställts. Litteraturen har främst hittats genom olika databaser men också genom sökningar på Mittuniversitetets bibliotek i Östersund. Sökningar gjordes i CSA Social Sciences med nyckelorden *Social work* och *media* vilket gav 208

peer reviewed Journals. För att minska ned antalet artiklar gjordes en sökning på *Social work** och *Mass media* vilket gav 68 peer reviewed Journals, det är denna sökning som gav artiklarna författarna har utgått ifrån i tidigare forskning. Annan litteratur hittades via ämnessökning på bibliotek. Efter det att intervjuerna ägt rum så har intervjumaterialet transkriberats och en analys av resultatet har kunnat göras. Då det har varit ett geografiskt avstånd mellan författarna har arbetet i viss mån blivit uppdelat. En av författarna har stått för att sammanställa litteratur och den andra har ansvarat för kontakt och rekrytering av informanter. Analys och diskussion har skrivits av författarna tillsammans.

2.4 Metodproblem

I och med att intervjupersonerna blev tillfrågade om att medverka i studien så presenterades också studiens ämne. Att få ämnet presenterat för sig innebär att föreställningar om vad intervjun kommer att handla om dyker upp hos intervjupersonerna, vilket också kan påverka hur de svarar på frågorna. Eftersom att man i forskningssammanhang kräver att intervjupersonen ska vara väl informerad om undersökningen och dess ämne innebär detta att intervjupersonerna får en chans att reflektera kring ämnet och svara utifrån dessa reflektioner (Skott, 2004). Det författarna upplevde i intervjusituationerna var just detta att intervjupersonerna hade reflekterat kring ämnet och svarade på frågorna utifrån detta. Det upplevdes som att det som var meningen med vissa frågor från början försvann, de misstolkades. Skulle intervjupersonerna ha svarat annorlunda om de inte visste om ämnet? Liknande problem stöttes på då intervjupersonen kände sig nervös över att intervjun spelades in. Skulle intervjupersonen ha svarat annorlunda om inte diktafonen hade varit synlig, eller om författarna hade valt ett annat sätt att ta upp intervjun?

Enligt författarnas upplevelse gavs en viss bild av socialtjänsten i inslaget som visades för intervjupersonerna. Bland annat sade reportern Aschberg i början av inslaget, att man brukar ta till dessa metoder på socialtjänsten i Katrineholm och om man inte gick med på dessa metoder så skulle socialtjänsten ta deras barn. Informanterna upplevde det dock som att socialtjänsten inte var så mycket i fokus i inslaget. Detta har påverkat intervjun, men intervjupersonerna har ändå svarat på frågorna om socialtjänsten utifrån vad de sett under reportaget.

Det är viktigt att reflektera över vad det innebär att använda sig av rörliga bilder i en intervju. Att både få bilder och röster på det man ska säga något om, till skillnad om intervjupersonen skulle ha läst en text, kanske färgar intervjupersonens svar, tolkningar, bilder.

Författarna förvånas över att intervjupersonerna inte uppfattade familjebehandlaren Sirpa att höra till Socialtjänsten. I reportaget beskrevs hon som anställd av socialtjänsten men inter-

vjupersonerna uppfattade henne som att vara fristående. Den som intervjupersonerna kopplade till socialtjänsten var socialchefen, som i reportaget var med i en kort intervju. Berodde detta på hur frågorna var ställda eller var det svårt att uppfatta vad som egentligen sades i reportaget. Värt att nämna är att författarna själva sett reportaget många gånger och informanterna endast en gång, detta kan leda till att författarna haft större möjlighet att lyssna och reflektera över vad som sägs och kanske därför tolkar reportaget annorlunda.

2.5 Etiska överväganden

Då det har varit svårt att finna informanter utifrån de kriterier som satts upp så har de valts ut ur författarnas bekantskapskrets, ett strategiskt urval. Dels för att de skall uppfylla kriterierna men också för att det skulle vara fysiskt möjligt att genomföra intervjuerna ur ett geografiskt perspektiv. Det kan vara viktigt att ta upp detta till diskussion då intervjupersonerna alltså inte är främmande för intervjuerna. Intervjugenomförandet har valts att genomföras med en intervjuperson och en intervjuare, detta för att minimera risken för att intervjusituationen skulle upplevas som pressande. Alla som valt att vara med i intervjun har blivit väl informerade om att de när som helst kan välja att tacka nej till intervjun och att det hela går ut på total frivillighet och konfidentialitet.

Ett etiskt övervägande som författarna gjort gäller de intervjupersonerna som går under kriterierna Socialarbetare och Socionomstudent. Det framgår inte om dessa har haft egna personliga erfarenheter av socialtjänsten och författarna har valt att inte fråga efter detta utifrån integritetsskäl.

2.6 Förförståelse

Vad som menas med förförståelse i detta sammanhang är de tankar som författarna själva har inför ämnet. Dessa tankar är baserade på egna erfarenheter på området som skall undersökas men präglas även av den kultur som författarna lever i. Det måste tas i beaktande att författarna själva är socionomstuderande och därför identifierar sig med andra socialarbetare och socialarbetarrollen. Detta medför även att den som själv har mer insyn och tillgång till information om socialtjänsten också upplever och granskar dessa typer av samhällsgranskande reportage (se bilaga 1) på andra sätt, än de som inte har det, i och med att de tror sig ha större förförståelse vad gäller dessa fall. Att det var just detta reportage som valdes var för att det, av författarna, upplevdes som ett typiskt reportage gällande medias spegling, generalisering och granskning av socialtjänsten. Typiskt vad gäller de punkter som programmet lägger fokus på men också att reportaget följdes av en typisk diskussion, där socialtjänsten har svårt att stå upp för sin sak och förklara sig.

3 TIDIGARE FORSKNING

Tidigare forskning tyder på att detta fält, med hur människors bild av socialt arbete påverkas av media, är relativt outforskat. Detta gäller främst Sverige, men även i övriga delar av världen finns få undersökningar som är gjorda. Den forskning som är lätt att få tag på om media och socialt arbete tolkar främst den bild som media framställer - genom film, nyheter och tidningar - och hur detta kan påverka socialt arbete och bilden hos socialarbetarna själva i hur deras yrkesroll ser ut. Det undersökningarna kommer fram till är oftast att det är en negativ bild med stereotypa socialarbetare som framställs och att socialarbetare måste träna på att möta och kommunicera med media

3.1 Mediernas vardagsrum

Vår organisation av medierna i vardagslivet vilar på föreställningar om mediernas egenskaper och om oss själva som brukare. Genom moraliska överväganden ger vi utrymme för medierna i vardagslivets olika skeden. De moraliska diskurserna är tydligast förankrade på vissa specifika platser i vardagslivet, där hemmet framstår som centralt. I hemmet har vi makt att styra över vår egen tid och makt att påverka vilka medier som skall finnas och hur dessa skall brukas (Bengtsson, 2007).

Vad vi väljer att titta eller lyssna på TV eller radio styrs av vad den enskilda människan tycker är moraliskt gott. Men det styrs också av den kultur vi lever i. Ett medieinnehåll som premierar lärande och intellektuell verksamhet, eller som kan legitimeras genom detta, blir mer legitimt än ett innehåll som upplevs som mindre berikande. Men det har också betydelse vad vi kan få gjort under tiden vi brukar media. Då är inte innehållet så viktigt (ibid.).

3.2 Medierna – en makt vid sidan av den politiska makten

Medierna – framförallt teve, tidningar, radio – beskriver sig själva som speglare av verkligheten, granskare av makten, budbärare och förmedlare av nyheter. Men i själva verket är medierna en egen makt vid sidan av den politiska makten, den ekonomiska makten, den lagstiftande och den dömande makten ... Budbärare är inte bara budbärare, den skapar också själv sitt budskap. (Boëthius, 2001, sid. 11)

Media har en stark genomslagskraft, en kraft som kan skapa mycket gott, men som likaväl kan skapa det motsatta. Därför är det viktigt att veta vilka som äger och styr media – och varför. Media tillhör de snabbast växande och mest lönsamma affärsområdena i världen: vad händer med information, berättelsen om världen, när den omvandlas till rena affärer? ”Å ena

sidan har vi ett krig, å andra sidan har vi berättelsen om kriget som ska utvinnas maximalt profit och spänning. Och hur det berättas kommer att påverka världen.” (Boëthius, 2001, sid. 16) Idén är inte längre att människor skall känna sig informerade och uppmuntras till att agera mot till exempelvis orättvisor, meningen är i stället att människor skall känna sig road.

Medierna är idag styrda av kapital. Det är ett fåtal rika konglomerater som har makten över medierna och styr mediernas uppdrag och innehåll, med hjälp av pengar, propaganda och reklam. Detta styr vad människor tänker och tycker om omvärlden, om vad de ska lita på eller inte (Boëthius, 2001).

3.3 Relationen mellan media och samhällsvetenskap

Media och samhällsvetenskap ses idag som tydligt åtskilda verksamhetsformer, men så har det inte alltid varit. Flera forskare har visat att det finns en direkt koppling mellan de nya samhällsvetenskaperna (sociologi, socialpsykologi och socialt arbete), som etablerades vid bland annat Chicagouniversitetet i USA, och praktiskt inriktad socialt undersökande journalistik. Många av Chicagoskolans ledande företrädare hade rötter i socialt undersökande journalistik – vilket färgade deras verksamhet som forskare. Som reportrar kring förra sekelskiftets växande storstäder kom de i kontakt med denna nya sortens journalistik. De började utforska det egna samhället. Detta sätt att arbeta fördes in i universitetets forskning. Steget mellan undersökande journalistik och vetenskap var inte långt. Man ville åstadkomma sociala reformer, kunna skapa förutsättningar för att ändra socialpolitik och socialt arbete. Det journalisterna och vetenskapsmännen hade gemensamt var deras intresse för sociala problem. Man ville uppmärksamma missförhållanden och bidra till att samhället förändrades. Senare under 1900-talet kom dock journalistiken och vetenskapen att skiljas åt. Vetenskapen blev mer vetenskaplig och journalistiken kom att bli mer segmenterad genom professionaliseringen av journalisterna (Blomberg m.fl., 2004).

Idag riktar samhällsvetenskapen sitt intresse mot vilken bild media skapar av sociala problem och dess roll i samhället. Media upptar idag en stor del av medborgarnas tid, de har fått ett inflytande över samhället och kanske också över människors tankar, och därigenom över vad som tas upp och bestäms över på politisk nivå. Media har ett problemformuleringsprivilegium, de har stora möjligheter att avgöra vilka frågor som skall tas upp till diskussion och inom vilka ramar diskussionen skall föras. De kan skapa nya problem och orosmoment genom att ta upp någonting, t.ex. barnmisshandel, ofta. Det blir dock ett problem med medias formulering av sociala problem och det är att de kan göra problembeskrivningarna endimensionella och schablonartade, eller de kan göra de drabbade till hjälplösa offer utan att se att de också

har resurser (ibid.).

Idag beskrivs luckor i välfärden – gamla som inte får den vård de behöver, missbrukare och hemlösa som tvingas leva på gatorna, pensionärer som inte vågar sig ut på kvällarna för att rättsamhället inte kan fylla sina uppgifter, och om invandrare som förföljs av rasister eller ställs utanför samhället. De senaste decennierna har reportagen ofta också kommit att kritisera de nordiska välfärdsbyråkraternas sätt att stjälpa snarare än att hjälpa samhällets mest utsatta individer. (Blomberg m.fl., 2004, sid. 14)

3.4 Socialarbetare i media – är bilden bara negativ?

Det är väl dokumenterat att relationen mellan socialt arbete och media är svår. Studier i nyhetsmedia har visat att kåren konsekvent är ett subjekt till negativ rapportering, särskilt gällande barnavårdsskanalder (Henderson & Franklin, 2007).

Bilden av om socialarbetaren presenteras som mest positiv eller negativ i media är inte entydig. Dels verkar det bero på var i världen man befinner sig, och dels verkar det bero på olika studier. I USA verkar bilden framstå som mer positiv än i exempelvis Storbritannien.

Bilden i media är inte bara negativ. Positiv framställning i pressen förekommer, men mest i lokal media (Zugazaga m.fl., 2006, Aldridge, 1990)

Davenport och Davenport studerade ett antal olika populära TV-program för att se om de nämnde något om socialarbetare och om det de sade var positivt eller negativt. De fann att i 86 % av fallen då socialarbetare hade nämnts var bilden positiv, 3,8 % av fallen var negativ kritik, resten av fallen var neutrala eller både positiva och negativa beroende på vem som tolkade. Man ifrågasätter dock denna studies ovetenskapliga insamling av information och ifrågasätter reliabiliteten (Zugazaga m.fl., 2006).

En svensk studie av svenska tidningar har utförts på liknande sätt, de kom fram till:

*Tabell 1: Pressens värdering av socialt arbete i artiklar om utsatta barn och unga
Procent (n=94)*

	Positiva	Negativa	Neutrala
Aftonbladet (n=14)	14	43	43
Dagens Nyheter (n=20)	35	35	30
Länstidningen (n=11)	36	18	46
Sydsvenska Dagbladet (n=27)	37	15	48

Skånska Dagbladet (n=22)	59	18	37
Summa	38	25	37
	(n=36)	(n=23)	(n=35)

(Blomberg m.fl., 2004, sid. 228)

Socialarbetare har länge varit oroliga över hur de porträtteras i media, och man borde verkligen vara orolig, eftersom bilden media förmedlar påverkar rekrytering, finansiering och om människor vill arbeta kvar inom yrket. Den konstanta kritiken från media demoraliserar socialarbetare (Zugazaga m.fl., 2006).

En positiv bild är viktigt för vitaliteten och effektiviteten i professionen. Särskilt eftersom den största delen av befolkningen förlitar sig på den bild som media ger. De flesta i befolkningen kommer inte att komma i kontakt med socialarbetare personligen och därför skapar de sig en bild av socialarbetare och socialt arbete med hjälp av den bild som media förmedlar. De förlitar sig på en bild som media skapar som en realitet för socialarbetare och socialt arbete – en relativt entydig bild som inte ger några andra sidor på hur det kan vara (Zugazaga m.fl., 2006; Gibelman, 2004; Henderson & Franklin, 2007; Aldridge, 1990).

Attityden gentemot socialarbetaren bland människor är på det stora hela positiv, om man bortser från att de vet mycket om negativa fall som rör barn (Zugazaga m.fl., 2006).

Socialarbetarna själva däremot tror sig ha en mycket negativ bild bland människor och att människor har fel uppfattningar om yrket. De tycker att både underhållningsmedia och nyhetsmedia ger en negativ bild förutom 2 positiva sidor: en socialarbetare är normal och visar omsorg. Men det är inte entydigt vad de tycker om bilden som visas, vissa upplever positiva bilder och andra negativa. Att socialarbetare har en negativ bild i media förmedlas också i skolorna för socionomstudenterna av deras lärare som något som är vedertaget. Socialarbetarna presenteras med osmickrande kännetecken som barnastjälare, ineffektiva ”do-gooders”, luddigt tänkande liberaler, parasiter i den offentliga ekonomin, självtjänande byråkrater m.m. (ibid.)

3.4.1 Bilden av socialarbetaren i nyheter

Om man ska tro de engelska forskares bild av socialarbetaren ser den ut på följande vis: socialarbetare är slarviga, okunniga och nonchalanta – en ickeprofession befolkad av moralister. Men deras bild är dubbel. Den ena sidan är att socialarbetare inte klarar av att kontrollera familjer tillräckligt, de klarar inte av att förhindra att barn misshandlas och så vidare. Den andra sidan är att socialarbetare alltför lättvindligt kränker familjer genom att omhänderta barn utan

egentliga bevis m.m. (Blomberg m.fl., 2004)

Vilken roll spelar socialt arbete i pressens bevakning av utsatta barn och unga? Det visar sig att socialtjänsten knappast är den viktigaste myndighetsaktören i detta fall. Det är i stället Polisen man intresserar sig mest för. Av de artiklar som skrivs om ämnet nämns socialtjänsten i 12 procent av fallen (210 artiklar i en studie av svensk press), och i dessa 12 procent har socialtjänsten ingen framträdande roll. ”Huvudintrycket är att det som helhet inte är särskilt vanligt att man i texter om utsatta barn återfinner omnämningen av socialtjänsten. Faktum är att man kan tänka sig att socialarbetare på olika sätt är inblandade i betydligt fler av fallen än där de omnämns” (Blomberg m.fl., 2004, sid. 227)

En stor del av rapporteringen om socialt arbete med barn och unga utgörs av vanlig odramatisk journalistik som bygger på vad som händer lokalt och där socialarbetarna själva eller deras arbetsgivare inte sällan är avsändare av information. Det är inte de genomarbetade reportagen eller de stora rubrikerna som utmärker pressen när det gäller socialt arbete. Det tema som gäller när det uppfattas som kritik av socialt arbete är när det sociala arbetet trampar på individen. Dessa texter utgår från enskilda människors utsatthet och mynnar ut i kritik mot identifierbara individer eller organisationer, ofta inom socialtjänsten (Blomberg m.fl., 2004).

Om man sedan går in på särskilda fall och ser hur socialarbetaren presenteras är bilden en helt annan: socialarbetaren presenteras som valhänta och osäkra, och i värsta fall som brottslingar. Alternativet för socialarbetaren är självklart och med ett givet utfall (starta utredning så förhindras mordet). Bilden som framställs är knappast den av professionella som vet vad de gör. Media skapar stereotyper av socialarbetare som kalla och byråkratiska, eller i ett senare skede som utsatta och mänskliga. De tycker att det är svårt att förstå motiv till socialtjänstens handlingar (ibid.).

3.4.2 Bilden av socialarbetaren på film

Freeman och Valentine har studerat 44 filmer, där socialarbetare figurerar, som gjorts mellan 1938 och 1998 och funnit att i de flesta fall har bilden av socialarbetaren varit negativ. De säger:

If the people believe what they see in the movies, social workers are mostly women, mostly White, middle-class, heterosexual; they mostly work in child welfare, are likely to be incompetent, have a tendency to engage in sexual relationships with clients, mostly work with people living in poverty, and mostly function to maintain the societal status quo (Freeman & Valentine, 2004, sid. 159).

TV ger en icke-professionell, respektlös bild av socialarbetaren av typen: inga meriter behövs – vem som helst kan göra det. Publiken verkar vara mottagliga för just den bilden och det är kanske därför man väljer att porträttera socialarbetaren just så (Gibelman, 2004).

Bilden som en gång har getts suddas inte så lätt ut. En TV-serie som visas vecka efter vecka framför miljontals tittare har en tendens att skapa långvariga influenser hos publiken, samtidigt som TV speglar existerande åsikter hos allmänheten (Gibelman, 2004; Henderson & Franklin, 2007).

3.5 Socialarbetares ansvar

Vi måste ta tillvara våra färdigheter och informera allmänheten om sociala problem och avvisa myter när allmänheten är felinformerad om yrket och de människor som är våra klienter (Zugazaga m.fl., 2006; Gibelman, 2004).

Socialarbetarna måste använda sig av media för att skapa en mer korrekt bild av socialarbetaren och inte lita på att människor utanför branschen ska göra det, att till exempel göra de genom en serie som fokuserar på familjen och det vardagliga livet verkar ju vara ett ypperligt tillfälle (Zugazaga m.fl., 2006; Henderson & Franklin, 2007).

Det är viktigt att socialarbetare skapar en positiv bild av sig själva hos allmänheten, det är allmänheten som har makten att dra fördelar från socialt arbete. Om allmänheten har en negativ bild av socialt arbete blir det svårt för socialarbetaren att försöka hjälpa dessa människor (Zugazaga m.fl., 2006).

Det viktiga för socialarbetaren är nu att vara både media- och klientmedveten. Man måste marknadsföra sig själv och sitt arbete som gott i media – annars riskerar man att bli en stereotyp. Det är också viktigt att öka detta medvetande hos dem som studerar socialt arbete, att lära dem hur man kommunicerar med media och hur media fungerar. Samtidigt är det viktigt att framföra till dem som finns runt omkring en själv, inklusive sig själv, vilka socialarbetare är, vad socialt arbete är och vad det är till för. Genom detta klargör vi för oss själva vad det är vi gör och kan därigenom börja lära andra att förstå vad det är vi gör (Zugazaga m.fl., 2006; Gibelman, 2004).

G. Bailey:” We’ve spent years helping others, but we don’t help ourselves. Our image is portrayed by the media and it has not always been favourable. The time has come for us to tell our own story, with one voice. To tell the story of social work” (Zugazaga m.fl., 2006, sid. 10).

4 ANALYS

Undersökningen har gjorts genom semistrukturerade intervjuer med fyra personer som valts ut efter olika kriterier: en socialarbetare på socialtjänsten¹, en socionomstudent², en person som haft egen personlig erfarenhet av socialtjänsten³ och en person som inte har någon erfarenhet från socialtjänsten alls⁴. Resultaten från intervjuerna kommer att redovisas och analyseras i detta kapitel. I början av intervjuerna fick informanterna svara på några frågor om sina medievanor. Resultatet redovisas i tabell 2:

Tabell 2: *Medievanor hos intervjupersonerna*

Hur ofta brukar du...	<u>GUN</u>	<u>EVA</u>	<u>HÅKAN</u>	<u>INGA</u>
...se samhällsgranskande program på TV?	1ggr/v	1ggr/v	Sällan	6ggr/år
...läsa dagstidningar?	7ggr/v	7ggr/v	Sällan	7ggr/v
...lyssna på nyheterna på radio?	7ggr/v	7ggr/v	Aldrig	7ggr/v
...se nyheterna på TV?	5ggr/v	7ggr/v	Sällan	7ggr/v

4.1 En typisk socialarbetare

Intervjupersonerna har bilder och erfarenheter av hur en typisk socialarbetare är och vilka egenskaper en socialarbetare har. Den bild som Gun, Håkan och Inga beskriver som den typiska socialarbetaren stämmer, innan reportaget visas, väl överens med den bild som Freeman och Valentine beskriver som den stereotypa socialarbetaren (Freeman & Valentine, 2004). Håkan beskriver socialarbetaren, innan reportaget visas, som en halvtråkig medelålders dam, men tycker att hennes egenskaper består av en varierad bakgrund med lång arbetslivserfarenhet och erfarenhet från olika sociala miljöer. Hennes viktigaste egenskaper som hon bör ha är erfarenhet av blandade situationer, förmåga att tänka utanför sig själv, förmåga att sätta sig in i hur andra människor fungerar och tänker och sätta sig in i situationer som kan sträcka sig

¹ Kommer här efter att kallas Eva

² Kommer här efter att kallas Gun

³ Kommer här efter att kallas Håkan

⁴ Kommer här efter att kallas Inga

långt från den vardag man befinner sig i. Egenskaper som hon absolut "... *inte ska besitta är ett ego som närts av studier istället för av erfarenhet...*", hon ska inte kränka och bete sig dåligt, inte vara fördomsfull eller ha förutfattade meningar.

Gun beskriver en typisk socialarbetare som lugn, städad och kan sin sak men som har svårt att uttala sig och berätta, att socialarbetaren är instängd på grund av sekretess. Detta ser man också i tidigare forskning, att det kan vara svårt att förstå motiv till socialtjänstens handlingar (Blomberg m.fl., 2004). Egenskaper som Gun förknippar med socialarbetaren är lugn och samlad och socialarbetaren bör vara lyhörd och ärlig och inte vara hetlevrad och aggressiv.

Inga beskriver socialarbetare som att antingen gör de ingenting, eller för lite, eller så är de för hårda. "*De är nitiska paragrafryttare eller flummiga*". Denna syn beskrivs, vad gäller bilden av socialarbetaren i nyheterna, tidigare i arbetet (Blomberg m.fl., 2004). Vidare säger Inga att det är viktigt att socialarbetare är kunniga, att de känner till lagar och förordningar men samtidigt är mänsklig. De ska ha ett respektfullt bemötande, empati och en förmåga att läsa av folk. Det är viktigt att de inte är paragrafryttare eller att de inte är naiva och blåögda.

Eva tycker att en typisk socialarbetare vill få det så bra som möjligt utifrån den grupp man jobbar i, man har barnet i fokus och tycker att det är viktigt att bli ett team med sina klienter. Man tar ofta med sig jobbet hem och man är omvårdande. Viktiga egenskaper är att man är omvårdande och att man har ett hjärta, men att inte låta det styra, man måste se till fakta. Det är viktigt att ha barnet i fokus. Man får absolut inte köra över någon som socialarbetare.

Detta kan bland annat kopplas till akademikerförbundets yrkesetiska riktlinjer och Trevithick, som tar upp vilka egenskaper en socialarbetare ska, eller bör ha, både som en professionell personlighet och vad man bör ha för egenskap även som privatperson. Etiska egenskaper för socialarbetare är: Integritet, kritisk självinsikt, ansvarstagande, mod/civilkurage, rättskänsla, balanserat omdöme, tolerans/vidsynthet, empati/lyhördhet, en grundhållning av respekt, vänlighet och jämlikhet i förhållande till andra Viktiga personegenskaper som kan knytas an till det yrkesetiska är: saklighet och tydlighet, kreativitet, social kompetens, samförståndsvilja och samarbetsförmåga, självständighet och humor. Det är viktigt att, både som privatperson och professionell, respektera varje människas lika och höga värde (SSR, 2006; Trevithick, 2008).

Alla de fyra intervjupersonerna beskrev vad det innebär att vara socionom på ett likartat sätt. Det var kortfattade svar med några få ord, så som att personen har gått på socialhögskola, läst socionomprogrammet på universitetet och är akademiker. Ett utav svaren var mer utvecklat och syftade till att som socionom har man en bred utbildning med möjlighet att kunna spe-

cialisera sig inom vissa områden. Detta kan kopplas till att man som socionom bör ha en teoretisk bas, kunskaper att ta ifrån och bygga sitt arbete på (U. Engqvist, personlig kommunikation, 2008-09-08).

4.2 Medias bild av socialarbetaren

Ingen av intervjupersonerna tycker att media speglar en positiv bild av socialarbetaren.

Håkan säger att han inte upplever att media lägger så mycket fokus på just socialarbetare utan snarare på socialtjänsten som myndighet och vilket roll som den har i samhället. Vidare menar intervjupersonen att gruppen socialarbetare känns ganska anonym och att media inte har gett honom någon speciell bild av socialarbetaren då de som personer inte syns så mycket.

Detta kan kopplas till att när media faktiskt fokuserar på socialt arbete, blir inte socialarbetarna fokuserade på, utan en helt annan yrkesgrupp, nämligen polisen (Blomberg m.fl., 2004). Ändå tror Håkan att media visst kan påverka hur andra uppfattar socialarbetare utifrån hur olika tv-reportage är vinklade även om så inte varit fallet för honom själv.

Eva beskriver medias bild som negativ, att det är oftast det som inte är bra som tas upp till diskussion. Som beskrivits ovan, i tidigare forskning, är detta något som man bör ta allvarligt, eftersom en ständig kritik gentemot socialtjänsten också påverkar socialarbetarna själva och inte bara mottagaren till det media förmedlar. Kritiken kan göra att människor inte vill arbeta kvar inom socialtjänsten eller att människor inte vill söka arbete inom yrket (Zugazaga m.fl., 2006).

Den negativa bilden är också något som uppfattas som positivt av intervjupersonen, då det kan leda till förändring om något kommer upp till diskussion och att socialtjänsten då har chans att lära av varandra. Eva uppfattar andras bild av socialtjänsten som att det är *"dom som tar hand om barnen"* eller *"bara ger ut pengar till missbrukare"*.

Det kanske inte alla gånger är hela bilden som blir förmedlad till allmänheten, vilket är vad som blir problemet när media har ett privilegium att formulera problem som de vill, resultatet blir att det media rapporterar om blir endimensionellt (Blomberg, 2004).

Vidare tror intervjupersonen att det håller på att bli en förändring i samhället vad gäller inställningen till socialtjänsten, att det inte längre är lika mycket förknippat med skam att söka hjälp för olika saker som det har varit hos tidigare generationer. Folk uppfattar att det finns stöd att få om det skulle behövas. Eva tror inte att media påverkar andras bild av socialtjänsten så mycket, kanske för stunden men inte något bestående. Giberman skriver tvärt emot, att publiken verkar vara mottaglig för denna bild av socialarbetaren och att bilden som en gång visats inte kan suddas ut på något enkelt sätt (Giberman, 2004; Hendersson & Franklin, 2007).

Gun tycker att media förmedlar bilden av socialarbetare som ”*smådjävlar*”. Det är bara det som blivit fel som rapporteras och det som blivit bra kommer aldrig fram. Detta tycker intervjupersonen inte stämmer överrens med hennes egen bild, då hon inte tror att socialarbetaren gjort fel med vilja utan menar att alla är människor som kan göra fel. Gun tror att media påverkar alla och så även denna negativa bild av socialarbetare, ”*att det bara är några surkärningar som sitter där och gör fel*”. Att socialarbetaren och socionomstudenten har denna bild av socialarbetaren i media stämmer väl överrens med vad som står att läsa tidigare i arbetet (Zugazaga m.fl., 2006).

Inga upplever bilden som speglas i media som negativ, antingen så har det gjort för lite eller så är de alldeles för hårda. Antingen nitiska paragrafryttare eller flummiga. Intervjupersonen drar en parallell mellan medias bild och Prusiluskan i Astrid Lindgrens Pippi Långstrump. Vidare så tror Inga att andra har ungefär samma bild som henne själv när det gäller bilden av socialarbetare. Att antingen har de fått en negativ bild genom media eller så har de hört andra som varit i kontakt med sociala myndigheter och inte varit nöjda. Detta bekräftar vad som sägs tidigare i arbetet angående den bild som de, utan egna erfarenheter av socialtjänsten, har (Zugazaga m.fl., 2006).

4.3 Reportagets konsekvenser på intervjupersonernas bild

Inslaget som visades för intervjupersonerna har visats i TV3:s program *Insider* (se bilaga 1).

Efter att ha sett reportaget ställer sig Eva frågan: vad har socialtjänsten anställt för person egentligen? Resonemanget går vidare till att reportaget kanske är lite vinklat men att en kamera ändå var närvarande så nog fanns det sanning i det som visades. Eva tycker att socialtjänsten framställs som konstig och tror att även att andras bild av socialtjänsten blir att ”*den är knäpp och knepig och inte bryr sig om någonting*”. Vidare säger Eva att socialtjänsten måste vara tydlig vid en anställning vad som gäller, speciellt tydlig när det gäller att anställa en egen företagare, så att den anställde inte sätter sin egen vinning före klientens. Däremot tycker hon inte att reportaget påverkar dennes syn på socialtjänsten och socialarbetare utan att familjerådgivaren mest skadar sig själv och Katrineholms socialtjänst. Eva påpekar också att man som TV-tittare inte vet någonting om klienten ifråga så möjligheten till att vinkla reportaget finns.

Guns spontana reaktion efter att ha sett inslaget var ”*hemska människa*” och syftade på familjerådgivaren Sirpa. Gun tyckte att detta inte alls gick ihop med hennes syn, att familjerådgivaren trodde att hon kände klientens döda farmor och att detta inte alls passade in i sammanhanget. Däremot så upplevde Gun att socialtjänsten handlade riktigt och hon hade

förståelse för att socialtjänsten inte kunde uttala sig om fallet utifrån sekretess. De invändningar som Gun dock hade handlade om att behandlingen för klienten tagit så lång tid utan att det lett till något resultat samt att det kändes otryggt att klienten hade skrivit på en behandlingsplan mot sin vilja. Intervjupersonens syn på socialarbetare förändrades dock inte i och med reportaget utan Gun säger att *"alla kan inte vara så här"* och *"det finns ju alltid undantag"*. Intervjupersonen tror att allmänheten som ser reportage som liknar detta blir *"förbannade"* och tycker att det är fel att socialarbetare handlar på detta sätt. Att sociala myndigheter blir granskade är jättebra eftersom de då har chansen att förbättra sig påpekar Gun flera gånger under intervjun.

Inga tycker att reportaget var väldigt konstigt, kunde nästan inte tror att det var sant och att det inte förmedlade någon bra bild av socialarbetare. Vidare funderar hon på hur mycket vinklat det var, hur mycket rätt Janet (klienten i reportaget) har i det hon säger eftersom Inga uppfattar Aschberg att vara *"som han är"*. Socialtjänsten tycktes framställas som ett *"mähä"* (Inga syftar på socialchefen) även om förståelse fanns för att chefen var tvungen att kolla fakta innan han kunde uttala sig om saken. Bilden av socialarbetaren blev inte bättre efter att Inga hade sett reportaget. Intervjupersonen säger sig försöka vara objektiv och vet med sig att det finns personer som är duktiga att manipulera (Inga tänker på Janet i inslaget) men att reportaget visar en bild som upplevs som väldigt oprofessionell från socialarbetarens sida. Inga säger att bilden av socialtjänsten och socialarbetare inte har förändrats i och med detta reportage, då man inte kan veta vad som är sant och inte sant i det som visats. Däremot så tror hon att många som ser program som liknar detta *"köper det okritiskt"*. Denna bild bekräftas av det som sägs under tidigare forskning (Zugazaga m.fl., 2006).

Håkan funderar över andra frågor än vad reportaget tar upp. Han undrar om en orsak till att det blev som det blev berodde på att Sirpa var en inhyrd konsult som bara tjänar pengar så länge som hon har någonting att göra och att det kanske kan vara så enkelt att konsulten ville ha fler timmar, att klienten skulle vara kvar hos henne under en längre tid. Håkan upplever att det som framkommer under de *"smyginspelade"* frekvenserna i reportaget uppenbart är manipulation från Sirpas sida pga. det mål som hon vill uppnå. Något annat som Håkan funderar över är vad Sirpa har för relation till mediet Jörgen? Har de någon affärskontakt, har Sirpa någon vinning av att klienten och Jörgen får en relation? *"Sirpa har ett tydligt mål och tror säkert att det är ok att jag gör så här, att det ursäktas av målet jag vill uppnå, och sen så verkar det som att hon blir plockad med fingrarna i kakkburken"*. Håkan menar även att det är många muntliga saker i reportaget som tas upp och att man därför inte kan veta hur det egentligen ligger till. *"... då återberättar ju han (Aschberg) bara en persons åsikt. Eller rättare*

sagt hans tolkning av en persons åsikt...". Håkan menar att klienten kan vara ett stort problem men å andra sidan så verkar Sirpa ha en egen agenda att följa till varje pris och det är ingenting som intervjupersonen vill lägga sina skattepengar på. Håkan upplever att myndigheterna i regel inte gör så grova fel men pga. dålig insyn i hur vissa personer arbetar så blir det problem. "Det finns människor som inte alls är lämpliga att arbeta med folk men det är ju också beroende på hur lämplig chefen är". Intervjupersonen upplevde inte att socialtjänsten framställdes så mycket i reportaget utan att det främst var den inhyrda konsulten Sirpa. Reportaget ändrar inte Håkans bild av socialtjänsten eller socialarbetare, då det är "svårt att säga någonting om en stor grupp bara genom att titta på en avvikelse... det säger ingenting om övriga gruppen...".

Alla intervjupersoner var överrens om att ifall media ska uppmärksamma socialtjänsten mer än vad de gör i dag så ska det vara på ett balanserat sätt, där både bra och dåliga saker kommer fram. Håkan säger att myndigheterna själva inte ska gå ut och göra reklam för sig eftersom det då oftast blir pinsamt och att det är bättre att lägga resurserna på att göra ett bra arbete. Forskare menar dock att om socialarbetare använder sig mer av media så kan det bidra till att en mer riktig bild kommer ut till dem som inte har någon egen möjlighet till insyn i branschen (Zugazaga m.fl., 2006; Henderson & Franklin, 2007).

5 DISKUSSION

Syftet med detta arbete har varit att undersöka hur TV:s granskande program upplevs och tolkas av aktörer med olika anknytning till det sociala arbetet inom socialtjänsten. I detta stycke kommer resultatet av studien att diskuteras samt studiens betydelse, styrkor och svagheter.

Den typiska socialarbetaren upplevs som en kvinnlig, halvtråkig, byråkratiskt person med en vilja att göra gott för andra. Detta utifrån intervjupersonernas gemensamma erfarenheter. Något som framkommit i analysen och som författarna finner intressant är att den intervjuperson som vanligtvis använder sig minst av media är den av intervjupersonerna som hade mest åsikter under intervjun. Vad bygger han dessa åsikter på? Hans erfarenhet av att ha varit i kontakt med socialt arbete påverkar troligen hans åsikter och förförståelse som han kopplar till det han faktiskt har sett och hört via media. Den som är utbildad och den som läser socialt arbete på högskola var de två av intervjupersonerna som hade minst åsikter om ämnet och var minst källkritiska. Är det på grund av deras bildning i ämnet som det tycker att de inte måste vara lika källkritiska? De vet hur det ser ut på riktigt, det finns i deras förförståelse, så de ger inte uttryck för den kritik som kanske egentligen finns inom dem. Detta förvånade författarna, då resultatet hade förväntats bli tvärtom.

Den intervjuperson som inte har någon erfarenhet av socialtjänsten beskriver att hennes bild om socialarbetare ursprungligen kommer från det media beskriver. Men samtidigt uttryckte hon mer kritiska åsikter än någon annan av intervjupersonerna. Trots detta tycker hon att hon blir påverkad av medias bild, vilket är intressant då de flesta i samhället inte kommer att komma i kontakt med socialtjänsten över huvud taget, som tas upp under tidigare forskning (Zugazaga m.fl., 2006). Så hur ser allmänhetens bild ut egentligen? Påverkar det dem om de skulle behöva gå till socialtjänsten? Den bild som Inga beskriver är inte till socialarbetarnas fördel, att de upplevs som antingen flummiga eller nitiska paragrafryttare. Om Inga skulle vara i behov av kontakt med socialtjänsten så är det denna bild som hon har med sig. Hur kommer detta att påverka det stundande mötet med socialsekreteraren?

Ett bra sätt att handskas med de fördomar gentemot socialarbetare som verkar finnas i samhället på grund av det media beskriver är ju faktiskt att även socialarbetare skulle få en licens, en yrkesauktorisering, precis som doktorer och andra människovårdande yrken. Det skulle vara ett bra sätt att visa att man lägger ner mycket kunskap och engagemang i sitt yrke och dessutom visa att man är utbildad och visar att "det här är mitt bord". Det skulle nog också påverka själva socialarbetarna att göra ett ännu bättre jobb.

Undersökningen syftar till att undersöka hur TV:s granskande program upplevs och tolkas av aktörer med olika anknytning till det sociala arbetet inom socialtjänsten, vilket så också har gjorts. Resultatet av undersökningen svarar endast för de intervjupersoner som medverkat och därigenom är studien tillförlitlig. Studien skulle kunna göras på en mer generell nivå, med större urvalsgrupper, genom en kvantitativ studie. Reliabiliteten och validiteten har fastställts genom att författarna har intervjuat personer utifrån de kriterier som i förväg valts ut och genom att författarna har intervjuat intervjupersonerna med specifika frågor utifrån syfte och problemformulering.

Svagheter som studien har är att undersökningsgruppen har varit liten, endast en från varje urvalsgrupp har fått uttrycka sina åsikter och tankar. Det har heller inte varit så stor geografisk spridningen av intervjupersonerna. Detta kan påverka deras erfarenheter och kanske hade svaren varit annorlunda om de kommit från olika delar av landet. Studien har varit begränsad i den bemärkelsen att det har varit en viss tidsgräns, vilket har gjort att arbetet anpassats därefter.

Arbetet undersöker ett, idag, relativt outforskat område. Detta gör det intressant att bygga vidare på studien för att vidareutveckla undersökningen. Kanske göra en kvantitativ studie med respondenter från dessa urvalsgrupper, för att få en mer generell bild över hur det ser ut. En något djupare studie skulle också kunna göras, där man även lägger in kön och ålder i förhållande till medias bild av socialarbetare. Dessa kriterier har det inte tagits någon hänsyn till i denna studie.

Författarna tror att det kan vara av betydelse att socialarbetare har en viss förkunskap om allmänhetens bild av socialarbetare. Om allmänheten har en negativ bild av socialt arbete blir det svårt för socialarbetaren att försöka hjälpa dessa människor (Zugazaga m.fl., 2006). Vidare menar studiens författare att det är viktigt att alla reflekterar över vilken sorts makt som media besitter och hur denna påverkar. Vad gör medias spegling av socialtjänsten för allmänhetens förtroende? Det är viktigt att man som klient känner att man har förtroende och tillit till socialtjänsten när han eller hon kommer för stöd och hjälp, eftersom socialtjänsten finns till för att stötta och hjälpa människor i utsatta situationer. Förtroendet för myndigheten är därför grundläggande för samarbetet mellan socialtjänst och klient.

6 REFERENSER

6.1 Tryckta källor

Akademikerförbundet SSR. (2006). *Etik och socialt arbete. Etisk kod för socialarbetare*.

Aldridge, M. (1990). Social Work and the News Media: A Hopeless Case? *Br. J. Social Work*, 20, 611 – 625.

Backman, J. (2006). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Bengtsson, S. (2007). *Mediernas vardagsrum. Om medieanvändning och moral i vardagslivet* (avhandling för doktorsexamen, Göteborgs Universitet).

Blomberg, H., Kroll, C., Lundström, T., Swärd, H. (2004). *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur.

Boëthius, M-P. (2001). *Mediernas svarta bok. En kriminografi*. Falun: AIT.

Cristiansson, T., Fallenius, A. (2006, maj, 2). Föräldrarna torterade Bobby, 10, med stearin. *Aftonbladet*.

Forsberg, C., Wengström, Y. (2008) *Att göra systematiska litteraturstudier* (2:a uppl.). Falun: ScandBook.

Freeman, L, M., Valentine, P, D. (2004). Through the Eyes of Hollywood: Images of Social Workers in Film. *Social Work*, 49, 151 – 161.

Gibelman, M. (2004). Television and the Public Image of Social Workers: Portrayal or Betrayal? *Social Work*, 49, 331 – 334.

Henderson, L., Franklin, B. (2007). Sad not Bad: Images of Social Care Professionals in Popular UK Television Drama. *Journal of Social Work*, 7, 133 – 153.

Trevithick, P. (2008), *Socialt arbete. Teori och praktik*, Lund: Studentlitteratur

Våldtogs av sin far i 5 år. (2007, 10 april). *Aftonbladet*.

Zugazaga, B, C., Mendez, M., Surette, B, R., Otto, W, C. (2006). Social Worker Perceptions of the Portrayal of the Profession in the News and Entertainment Media: an exploratory study. *Journal of Social Work Education*, 42, 621 – 636.

6.2 Otryckta källor

Engqvist, U. Personlig kommunikation. 2008-09-08. Mittuniversitetet Östersund

6.2.1 Internet

http://viastream.player.mtgnewmedia.se/inner.php?TvSkin=tv3_swe&TvFlag=tv3, (2008-11-21)

<http://ne.se> (2008-11-24)

<http://sv.wikipedia.org> (2008-11-26)

BILAGOR

Bilaga 1. Programinformation

TV3, Insiders programinformation om programmet som sändes 2007-11-15

(http://viastream.player.mtgnewmedia.se/inner.php?TvSkin=tv3_swe&TvFlag=tv3) 2008-11-21

En kontakt med socialförvaltningen i Katrineholm blev inledningen på en mardröm för Janet. Socialen hotade att ta hennes barn om hon inte underkastade sig terapi. Det visade sig dock att terapeuten använde ockulta metoder och påstod sig kunna tala med Janets döda farmor.

Janet hade en tillfällig kontakt med socialförvaltningen i Katrineholm. Hon ville ha stöd i samband med en separation, men istället ställde socialkontoret långtgående krav. Janet tolkade villkoren som att socialen hotade att omhänderta hennes barn om hon inte gjorde som de sade. Hon undertecknade ett vårdavtal, men skrev under namnteckningen att den tillkommit mot hennes vilja. Janet skickades till en terapeut som inledde en ”behandling”, men metoderna var minst sagt förvånande.- Terapeuten påstod att hon hade kontakt med min döda farmor, säger Janet. Och märkligt nog påstods farmodern stå bakom det som terapeuten sade till Janet. Terapeuten föreslog ytterligare behandling hos mediet Jörgen Gustavsson i Södertälje, känd från Kanal 5s ”Förnimmelse av mord”. Insider har kartlagt de märkliga metoderna som används av socialförvaltningen i Katrineholm med dold kamera, och kan visa när terapeuten har kontakt med det som hon säger är ”den andra sidan”.

Avsnitt 4 av 8

(Säsong 11)

Bilaga 2. Intervjumanual

Intervjumanual

Socialarbetare – Socionomstuderande – Egna erfarenheter – Ej egna erfarenheter

Bakgrundsfrågor:

Ungefär hur ofta brukar Du...

...se samhällsgranskande program på TV?

...läsa dagstidningar?

...lyssna på nyheterna på radion?

...se nyheterna på TV

Före reportage:

Hur upplever du en typisk socialarbetare?

Vilka egenskaper förknippar Du med en socialarbetare?

Vilka egenskaper tycker Du att det är viktigt...

...att en socialarbetare har?

...att en socialarbetare inte har?

Många som arbetar som socialarbetare är socionomer. Vad innebär det att vara socionom?

Hur tycker Du att socialarbetaren framställs via media?

Stämmer det överens med Din egen bild av socialarbetaren?

Hur tror Du att andra uppfattar en typisk socialarbetare?

Hur tror Du att media påverkar andras bild av socialarbetare?

Efter reportage:

Vad tänkte Du när Du såg reportaget?

Hur tycker Du att socialtjänsten framställdes i reportaget?

Vad får Du för uppfattning om...

...socialtjänsten efter att ha sett inslaget?

...socialarbetare efter att ha sett inslaget?

Påverkar reportaget din bild...

...av socialtjänsten? hur?

...av socialarbetare? Hur?

Vad tror du att andra tycker om socialtjänsten och socialarbetare efter inslag som liknar detta?

Borde socialtjänsten, enligt Dig, uppmärksammas mer eller mindre i media? Varför?

Bilaga 3. Brev till intervjupersoner

Hej!

Vi läser socionomprogrammet vid Mittuniversitetet i Östersund och skriver nu vårt examensarbete. Det kommer att bli en C-uppsats som handlar om media och socialt arbete, vilket det idag finns väldigt lite kunskap om. Det vi främst inriktar oss på är hur media framställer /skapar bilder av socialarbetaren och socialtjänsten.

Vi hade tänkt oss att genomföra detta arbete genom att intervjua några personer om hur de uppfattar socialt arbete genom media. Intervjun går till så att intervjun inleds, ett tv-reportage kommer att visas för att sedan följas av en fortsättning på intervjun. För att genomföra vårt uppsatsarbete behövs intervjupersoner och det vore väldigt värdefullt om du skulle vilja ta dig tid att ställa upp. Intervjun kommer att spelas in på band.

Deltagandet i undersökningen är helt **frivilligt**. Du garanteras även anonymitet så inget kommer att kunna spåras tillbaka till dig. Även om du tackar ja till att ställa på i undersökningen så kan du när som helst välja att backa ur utan att ange någon särskild anledning, ingenting är bindande. Intervjumaterialet kommer att förstöras när analysen är klar.

Uppsatsen kommer att publiceras i DIVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet) och du får gärna ta del av uppsatsen när den är färdig.

Hoppas du vill vara med!

Med vänlig hälsning

Malin Andersson, 070-270 77 97

Lina Bostedt, 070-202 82 96

Handledare är universitetslektor Mona Livholts,

Institutionen för socialt arbete, Mittuniversitetet.

Mail: Mona.Livholts@miun.se